

усвоению любой новой информации, что может существенно затруднять повседневную жизнь больного, т. к. он начинает плохо ориентироваться во времени и пространстве, а также и в собственной личности. У больного ограничен словарный запас, снижена способность к построению сложных фраз, а в особо тяжелых случаях речь вообще может отсутствовать. В мышлении практически отсутствует способность к обобщению и абстрагированию, отмечаются грубые нарушения в моторике, в особенности это касается тонких движений [5, с. 106–107]. Деменция является прогрессирующим заболеванием и в итоге приводит к полному маразму.

В отличие от деменции, олигофрения не является заболеванием прогрессирующим, т.е. слабоумие не нарастает, и, более того, своевременное лечение и коррекционные мероприятия могут приводить к улучшению состояния больного (за исключением самых тяжелых степеней).

Таким образом, люди с психическими заболеваниями относятся к наиболее социально дезадаптированным группам населения. У них заметно выражены нарушения в мотивационно-волевой сфере, значительно снижены аналитические способности, соответственно снижается и возможность правильной оценки ситуации и моделирования адекватного поведения, проявляются эмоциональная незрелость и коммуникативная неэффективность, и в связи с этим разрушаются социальные связи и отношения.

Имеющиеся нарушения в психической и соматоневрологической сферах у больных влияют на периодически меняющиеся их психические состояния, в том числе и в связи с сезонными изменениями, что в свою очередь ограничивает их способность к ориентации в окружающей среде, передвижению, самообслуживанию. При этом могут проявляться выраженные нарушения в сфере общения и контроля за своим поведением, присутствуют сложности в обучении и работоспособности. В заключение также следует отметить, что столь сложный контингент больных требует не только медицинского и санитарно-гигиенического ухода, но и постоянного психолого-педагогического сопровождения.

Список использованных источников

1. Реан, А. А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика / А. А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2006. – 479 с.
2. Ромм, М. В. Адаптация личности в социуме: теоретико-методологический аспект / М. В. Ромм. – Новосибирск: Наука, 2002. – 275 с.
3. Шпак, Л. Л. Социокультурная адаптация в обществе / Л. Л. Шпак. – Красноярск, 1991. – 232 с.
4. Бортникова, С. М. Нервные и психические болезни : учеб. пособие / С. М. Бортникова (Цыбалова), Т. В. Зубахина, С. Г. Беседовский. – 14-е изд. – Ростов н/Д.: Феникс, 2016. – 478 с.
5. Фролова, Ю. Г. Медицинская психология : учеб. пособие / Ю. Г. Фролова. – 2-е изд., испр. – Минск: Выш. шк., 2011. – 383 с.

УДК [001(09)](476)

У. МАЛАХОЎСКИ І С. ЮРКОЎСКИ – ЗАСНАВАЛЬНІКІ СУЧАСНАЙ ФОТАТЭХНІКІ

Субоцін А.А., к.г.н.

*Віцебскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт,
г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь*

Рэферат. У артыкуле разглядаюцца пытанні гісторыі фотатэхнікі на прыкладзе жыцця і дзейнасці вядомых вынаходнікаў, ураджэнцаў Беларусі, У. Малахоўскага і С. Юркоўскага. Аўтарам робіцца выснова, што гэтыя дзеячы сваімі вынаходніцтвамі заклалі аснову працы сучаснай фотатэхнікі.

Ключавыя словы: гісторыя фотатэхнікі, Беларусь, вынаходніцтва, фотаапарат, фатаграфічны затвор.

Фотаграфанне даўно стала неад'емнай часткай жыцця сучаснага грамадства. Зараз амаль кожны чалавек можа імгненна зрабіць фотаздымак з дапамогай свайго мабільнага

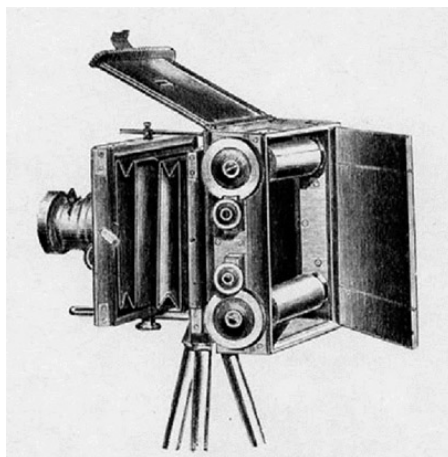
тэлефона або з выкарыстаннем больш дасканалай тэхнікі. Можна сказаць, што любая падзея, якая адбываецца вакол нас, знаходзіць сваё адлюстраванне ў выглядзе фотаздымкаў, якія мы часта бачым у сацыяльных сетках і блогах асобных людзей. Сучасная фотатэхніка сёння дапамагае вырашаць некаторыя пытанні ў сферы працы, вучобы, бізнесу і навукі, дазваляе заўжды трымаць у бліжнім доступе неабходную інфармацыю.

Станаўленне фотатэхнікі прайшло доўгі і складаны шлях спроб і выпрабаванняў. Вялікую ролю ў гэтым працэсе адыгралі вынаходнікі, якія, можна сказаць, на аматарскім узроўні з дапамогай эксперыментаў даводзілі фотаапараты да больш дасканалага выгляду, у выніку мы атрымалі магчымасць карыстацца ў паўсёдзённым жыцці вынікамі такіх вынаходніцтваў. Мала хто ведае, што некаторыя сучасныя прынцыпы працы фотатэхнікі былі закладзены нашымі землякамі, ураджэнцамі Беларусі. Сярод такіх імёнаў можна назваць двух вядомых вынаходнікаў – Уладзіслаў Малахоўскі і Сігізмунд Юркоўскі.

Уладзіслаў Малахоўскі нарадзіўся ў 1827 г. у маёнтку Мацы Кобрынскага павета Гродзенскай губерні (Кобрынскі раён Брэсцкай вобласці). Пасля хатняй адукацыі набываў веды ў Свіслацкай гімназіі. Затым вучыўся ў Пецяярбургскім інстытуце інжынераў шляхоў зносін. Там Малахоўскі наладзіў кантакты з тайнай рэвалюцыйнай арганізацыяй разначынцаў «Зямля і воля». У Пецяярбургу Уладзіслаў пазнаёміўся і з Кастусём Каліноўскім. Уладзіслаў Малахоўскі скончыў інстытут у 1859 г. трэцім у спісе і ў чыне інжынер-паручыка быў накіраваны служыць пад Дынабург (цяпер Даўгаўпілс).

Калі пачалося паўстанне 1863–1864 гг., члены арганізацыі «Зямля і воля» ўступілі ў саюз з партыяй «чырвоных». Малахоўскі стаў адным з кіраўнікоў партыі «чырвоных»: займаў пасаду начальніка паўстанцаў Вільні. За галаву Малахоўскага Мураўёў-Вешальнік прызначыў узнагароду ў 10000 рублёў. Калі ў Вільні заставацца стала небяспечна, Малахоўскі ў 1863 г. перабраўся за мяжу – у Кёнігсберг, дзе займаўся закупкай і дастаўкай зброі для паўстанцаў Каліноўскага. Удзельнічаў у выданні газеты «Глос з Літвы». Пасля задушэння паўстання Каліноўскага Малахоўскі выехаў у Лондан, дзе жыве пад імем Леона Варнэрке [1, с. 76].

У англійскай сталіцы наш зямляк заснаваў уласную фірму, якая займалася фотасправай. Ужо праз пяць гадоў гэтая фірма стала шырока вядомай ва ўсёй Заходняй Еўропе. Гэта сталася дзякуючы намаганням Уладзіслава Малахоўскага. У 1877 г. ён сканструяваў першы ў свеце плёначны фотаапарат з плёначнымі касетамі для бромсрэбранай каладыённай ленты.

Фотаапарат Малахоўскага

Малахоўскі значна ўдасканаліў сам працэс фатаграфавання. Вывучыўшы працэс атрымання адбітку на светаадчувальным матэрыяле, Уладзіслаў Юльянавіч прыйшоў да высновы, што пласцінкі можна замяніць спецыяльнай плёнкай, загадзя апрацаваўшы яе неабходнымі хімічнымі рэактывамі. Шляхам шматлікіх доследаў ён спыніўся на тым, што для гэтага найлепш падыходзіць бромсрэбрае пакрыццё на каладыённай аснове. Плёнка з нанесеным на яе такім матэрыялам лёгка скручваецца ў рулон, таму на ёй можна рабіць некалькі кадраў [2, с. 17].

Калі ў XIX ст. з кожным годам павялічвалася цікаўнасць да фатаграфіі, не застаўся ў баку ад гэтага і сціплы служачы аднаго з банкаў Нью-Ёрка Джордж Істмэн, які ў 1879 г. у Англіі запатэнтаваў машыну для пакрыцця шклянных пласцінак светаадчувальным элацінам, а праз

год і ў сябе на радзіме. Даведаўшыся аб тым, што Малахоўскі ў якасці светаадчувальнага матэрыялу вынайшаў роликавую плёнку як пачатковы светаадчувальны матэрыял для атрымання адбітку, узяўся сканструяваць для яе ўласны апарат. Такі апарат з'явіўся ў 1886 г. Праз два гады Істмэн распрацаваў новую аматарскую фотакамеру. Ён жа ўвёў ва ўжытак і слова «кодак», што стала сінонімам «камера». А паколькі гэтая камера тады была немагчыма без роликавай плёнкі, адкрытай Малахоўскім, то і атрымліваецца, што Уладзіслаў Юльянавіч і спрычыніўся да «Кодака».

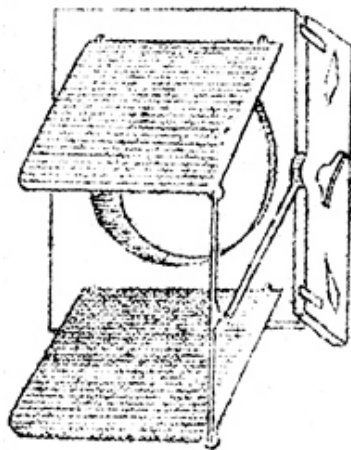
Выключнай заслугай Малахоўскага з'яўляецца ўкараненне ў канцы 70-х гг. XIX ст. новага ў той час сухога бромажалацінавага працэса. Яго фатаграфічная лабараторыя выпускала сухія бромажалацінавыя пласцінкі і плёнкі высокай якасці.

Апроч першага ў свеце плёначнага фотаапарата У. Малахоўскі ў 1880 г. вынайшаў сенсіметр – першы ў свеце афіцыйна прызнаны прыбор для вызначэння святлоадчувальнасці фотаматэрыялаў. У 1881 г. Малахоўскі атрымаў медаль Каралеўскага фатаграфічнага таварыства ў Лондане. У 1882 г. на Усерасійскай прамыслова-мастацкай выставе ў Маскве ён выставіў сенсіметр, актынаметр, сухія бромажалацінавыя пласцінкі [3, с. 97].

На жаль, дзейнасць фірмы Малахоўскага была азмрочана абвінавачваннямі ў выкарыстанні фальшывых расійскіх рублёў адным з філіялаў лабараторыі. Пазней яго віна ў з'яўленні фальшывых грошай у судзе не была даказана. Беспадстаўныя абвінавачванні выклікалі цяжкія перажыванні ў Малахоўскага. Нягледзячы на апраўдальны вердыкт суда, душэўнае супакаенне не прыйшло: 7 кастрычніка 1900 г. Уладзіслаў Малахоўскі, не вытрымаўшы маральных пакут, застрэліўся [1, с. 77].

Не меншы ўклад у станаўленне фотатэхнікі зрабіў Сігізмунд Юркоўскі, асноўная дзейнасць якога была звязана з Віцебскам. На жаль, мы не ведаем дакладнага месца нараджэння Юркоўскага, магчыма, што гэта была Магілёўская губернія. Юркоўскі скончыў Магілёўскую мужчынскую гімназію. Затым вычыўся ў Нежынскім ліцэі князя Безбародка. Па заканчэнні азначанага ліцэя праходзіў навучанне ў Санкт-Пецярбургу на медыка-хірурга, але захапіўся фатаграфіяй і кінуў медыцыну. Стаў вучнем пецярбургскага фатографа А. Дзеньера. Некаторы час знаходзіўся на дзяржаўнай службе ў Чэрыкаве. У 1866 г. пераехаў у Віцебск. Праз год, у 1867 г., адкрыў фотаатэлье на Замкавай вуліцы. Сябраваў з мастаком І. Я. Рэпіным, фатаграфавалі мастака і яго дом [4, с. 3–25].

У 1882 г. вынайшаў імгненны фатаграфічны затвор, механізм якога адкрываў і закрываў уваходную адтуліну фотааб'ектыва. У 1883 г. вынайшоў шторна-шчылінны затвор для кароткіх экспазіцый, які стаў прататыпам засавак сучасных фотаапаратаў. Апісанне вынаходніцтва было апублікавана ў часопісе «Фотограф» (№ 4 за 1883 г.) і дэманстравалася на Маскоўскім з'ездзе фатографістаў.

Імгненны фатаграфічны затвор, вынайздзены Юркоўскім

Юркоўскі быў аўтарам публікацый пра ўласцівасці фотаматэрыялаў, ужыванне фатаграфіі ў крыміналістыцы. С. А. Юркоўскі абіраўся членам гарадской думы, членам многіх грамадскіх арганізацый, з'яўляўся адным з арганізатараў і ўдзельнікаў першай у Віцебску мастацка-археалагічнай выставы (1871 г.).

Памёр Юркоўскі у ноч на 7 лютага 1901 г. у Коўна (цяпер Каўнас, Літва). Цела было перавезена ў Віцебск і пахавана на могілках пры касцёле святой Варвары [5, с. 215].

Такім чынам, дзейнасць Уладзіслава Малахоўскага і Сігізмунда Юркоўскага заслугоўваюць вялікай увагі не толькі для Беларусі, але і для гісторыі навукі і тэхнікі ў цэлым. Менавіта намаганнямі гэтых вынаходнікаў у фотатэхніку былі ўведзены два важных элементы – удасканаленне святлоадчувальнасці фотаматэрыялаў і магчымасць рабіць кароткія экспазіцыі. Магчыма, што далейшае вывучэнне гісторыі фотатэхнікі дазволіць раскрыць новыя факты пра вынаходніцтвы ў гэтай сферы і паслужыць прыкладам для сучасных навукоўцаў у тэхнічнай творчасці.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Морозов, С. Первые русские фотографии-художники / С. Морозов. – М. : Госкиноиздат, 1952. – 117 с.
2. Соколов, И. Первый плёночный фотоаппарат / И. Соколов // Советское Фото. – 1959. – № 5. – С. 15–20.
3. Поллак, П. Из истории фотографии / П. Поллак. – М. : Планета, 1983. – 176 с.
4. Хмельницкая, Л. В. Сигизмунд Юрковский – фотограф из Витебска / Л. В. Хмельницкая. – Минск : изд-во «Четыре четверти», 2014. – 254 с.
5. Юркоўскі Сігізмунд Антонавіч // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / Беларус. энцыкл. ; рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск, 2004. – Т. 18, кн. 1. – С. 215.

УДК 82-3; 177

РОМАН «ПЛОДЫ ЗЕМЛИ» КНУТА ГАМСУНА В КОНТЕКСТЕ ИМАГОЛОГИИ

Уткевич О.И., к.фил.н., доц.

*Витебский государственный технологический университет,
г. Витебск, Республика Беларусь*

Реферат. В статье рассматривается проблема взаимосвязи понятий «свой – чужой» в романе Кнута Гамсуна «Плоды земли». Показывается, что восприятие другого как «своего» осуществляется в первую очередь через то общее, к чему принадлежат люди благодаря феномену укоренения, который носит двухуровневый характер. На первом уровне он проявляется как укорененность в родную землю. Второй, высший уровень – это духовная укорененность. Передаточным звеном между землей, родным домом и человеком является любовь, обладающая свойством взаимности.

Ключевые слова: земля, имагология, любовь, свое, укорененность, чужое.

Предварительно необходимо отметить, что само слово «имагология» происходит от латинского слова *imago* (образ) и древнегреческого *λόγος* (слово, знание). В науке под имагологией понимают такую дисциплину, которая изучает процессы восприятия и преобразования образов чего-либо (страны, народа, культуры и т. д.) в сознании человека определенной культуры. Предметом исследований имагологии является образное восприятие «чужого» представителями разных культур (стран, народов), в частности, устойчивые образы, объективированные в художественной литературе. В рамках представленной работы будут проанализированы эстетические образы «чужого» в романе Кнута Гамсуна «Плоды земли».

«Чужое» у норвежского писателя показано не только в качестве «чуждого», но и «не-своего». Чужими могут оказаться люди, которые некогда были своими друг для друга. Вот, например, каким образом воспринимал своих бывших земляков один из героев романа, сын крестьянина, который несколько лет прожил в городе, Элесеус: «Осенью, когда в городе шла перепись приезжих из деревни, он всячески избегал показываться на улице, не желая встречаться с земляками – они принадлежали к другому миру [3, с. 274]. Как мы видим, в этом случае чужое – это не противоположное своему, то есть чуждое, а всего лишь не-свое. Односельчане Элесеуса и не могут принадлежать к чуждой для него социальной общности, так как они занимаются таким же трудом на земле, говорят на одном и том же диалекте норвежского языка (что в данном случае очень важно, поскольку высшие слои общества использовали особый вариант – близкий к датскому государственный книжный язык риксмол), в целом же являются носителями одинаковой культуры. В связи с этим эпизодом,